

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä ydinenergiain muuttamisesta

Eduskunta on 23 päivänä marraskuuta 1994 lähettänyt ympäristövaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 295.

Talousvaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut asiasta lausunnon. Lausunto (TaVL 15) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 7 päivänä joulukuuta 1994 talousvaliokunnasta ympäristövaliokuntaan siirtämän ed. Hautalan ym. lakialoitteen n:o 8/1993 vp laiksi ydinenergiain muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ministeri Seppo Kääriäinen ja hallitusneuvos Yrjö Sahrakorpi kauppa- ja teollisuusministeriöstä, ministeri Sirpa Pietikäinen ympäristöministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Arja Manner oikeusministeriöstä, ulkoasiainsihteerit Kari Kahiluoto ulkoasiainministeriöstä, pääjohtaja Antti Vuorinen Säteilyturvakeskuksesta, apulaisjohtaja Heikki Raumolin IVO-yhtiöstä, tekninen johtaja Ami Rastas ja varatuomari Heikki Kolehmainen Teollisuuden Voima Oy:stä, kampanjavastaava Iida Simes Greenpeace Finlandista ja erikoistutkija Bruno Bärns.

Hallituksen esitys ja lakialoite

Hallituksen esityksessä ehdotetaan ydinenergialakia muutettavaksi Euroopan unionin (EU) lainsäädännön ja ydinenergiain välisten ristiriitojen poistamiseksi ottaen huomioon sen, mitä on ehdotettu hallituksen esityksessä Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Näiden sopimusmääräysten kautta Suomi tulisi sopimuspuoleksi myös Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen.

Esityksessä ehdotetaan lakia muutettavaksi myös niin, että suomalaiset ydinvoimayhtiöt hoitaisivat tuottamiensa ydinjätteiden ydinjätehuollon kaikilta osin aina loppusijoitusta myöten Suomessa. Vastaavasti myös ulkomailla

tuotettujen ydinjätteiden ydinjätehuoltoa ei voitaisi miltään osin hoitaa Suomessa. Tältä osin esitys ei liity Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa.

Ehdotettu laki liittyy pääosiltaan Suomen mahdolliseen jäsenyyteen Euroopan unionissa ja on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti jäsenyyden kanssa. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella. Siltä osin kuin ehdotettu laki koskee ydinjätehuollon hoitamista yksinomaan Suomessa, se on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 aikana, niin ikään asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lakialoitteessa n:o 8/1993 vp esitetään ydinenergialakia muutettavaksi siten, että laki kieltää ulkomaisessa ydinteknisessä laitoksessa tai muussa ulkomaisessa ydinteknisessä toiminnassa syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen sekä ydinjätteen loppusijoituksen Suomessa.

Valiokunnan kannanotot

Ympäristövaliokunta on useita kertoja esittänyt ydinenergiain muuttamista siten, että ulkomaisen käytetyn ydinpolttoaineen ja muun ydinjätteen tuonti ja loppusijoittaminen Suomeen kiellettäisiin. Valiokunnan käsityksen mukaan ainoa eettisesti kestävä periaate on, että kukin maa vastaa omien ydinjätteidensä loppusijoittamisesta.

Hallituksen esitykseen sisältyvällä lakiehdotuksella kiellettäisiin paitsi ulkomaisen ydinjätteen käsittely, varastointi ja loppusijoittaminen Suomessa myös suomalaisen ydinjätteen käsittely, varastointi ja loppusijoittaminen maamme rajojen ulkopuolella. Valiokunta pitää lakiehdotusta tältä osin tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa myöskään Euratom-sopimuksen täytäntöönpanoa koskeviin ehdotuksiin. Eräitä tarkennuksia valiokunta kuitenkin ehdottaa lakiehdotukseen tehtäväksi.

3 §. *Määritelmät.* Pykälän 3 kohdan mukaan ydinjätteellä tarkoitetaan a) ydinennergian käytön yhteydessä tai seurauksena syntyneitä radioaktiivisia jätteitä, sekä b) sellaisia ydinennergian käytön yhteydessä tai seurauksena radioaktiivisiksi muuttuneita aineita, esineitä ja rakenteita, jotka on poistettu käytöstä ja joiden radioaktiivisuudesta aiheutuvan vaaran vuoksi tarvitaan erityisiä toimenpiteitä.

Ydinennergialain ydinjätteen määritelmä kattaa myös ydinennergian tuotannon yhteydessä syntyvän käytetyn ydinpolttoaineen, vaikka sitä ei nimenomaisesti määritelmässä mainitakaan. Ydinennergialain nojalla annetussa asetuksessa (161/88) käytetty ydinpolttoaine on sitä vastoin määritelty ydinennergian aikaansaamiseen ydinpolttoaineena käytetyksi merkittävästi ydinjätettä sisältäväksi ydinaineeksi.

Ihmisten ja ympäristön turvallisuuden kannalta käytetyn ydinpolttoaineen syntyminen on ydinennergian tuotannon ongelmallisin seuraus, sillä käytetty ydinpolttoaine on suurimmalta osaltaan korkea-aktiivista jätettä. Sen loppusijoittaminen edellyttääkin lähes pysyvää eristämistä biosfääristä.

Koska käytetty ydinpolttoaine on vaarallisinta ydinjätettä, on valiokunnan mielestä perusteltua mainita se myös lain tasolla ydinjätteen määritelmässä. Siksi valiokunta ehdottaa myös 3 §:n 3 kohtaa muutettavaksi tässä yhteydessä.

21 §. *Muu ydinennergian käyttö.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 8 kohta, joka koskee Euratom-sopimuksen tarkoittamia ydinpolttoainetoimituksia koskevia ilmoituksia.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan velvollisuus kyseisten ilmoitusten tekemiseen seuraa suoraan jo Euratom-sopimuksesta, joten siitä ei tarvitse enää lailla säätää. Ilmoitusten tekemistä koskevien säännösten kytkeminen ydinennergian käyttöä koskeviin lupiin johtaisi lisäksi siihen, että lupa ydinpolttoainetoimituksiin jouduttaisiin myöntämään aina erikseen kunkin erän osalta. Voimassa olevan lain mukaan on mahdollista myöntää useita eriä koskevia lupia. Tätä käytäntöä ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa. Valiokunta ehdottaakin 21 §:stä poistettavaksi ehdotetun uuden 8 kohdan.

21 a §. *Yhteismarkkinoiden toteuttaminen.* Pykälään 21 ehdotetun muutoksen johdosta olisi tästä pykälästä poistettava viittaus 21 §:n 8 kohtaan.

Talousvaliokunnan lausunto. Talousvaliokunta ehdottaa ympäristövaliokunnalle antamassaan lausunnossa muutettavaksi myös lakiehdotuksen 6 a ja 6 b §:ää.

Suomessa syntyneiden ydinjätteen ydinjätehuoltoa koskevasta 6 a §:stä talousvaliokunta ehdottaa poistettavaksi käsittelyä ja varastointia koskevan vientikiellon. Talousvaliokunta toteaa ydinturvallisuuden edellyttävän kansainvälistä yhteistoimintaa. Naapurimaiden ja maailmanlaajuinen turvataso on osa kansallista ydinturvallisuuttamme. Talousvaliokunta viittaa myös Loviisan ydinlaitoksen jätteitä käsittelevän Tsheljabinskin jälleenkäsittelylaitoksen taloudelliseen tilanteeseen.

Ympäristövaliokunta harkitsi huolellisesti talousvaliokunnan ehdotusta. Myös ympäristövaliokunnan kuulemista asiantuntijoista osa korosti kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittelyssä varsinkin pienten maitten kannalta. Koko Venäjän pohjoisen alueen — mukaan lukien Murmanskin sotilaallinen ydinvoimankäyttö — ydinjätehuollon järjestämiseksi katsottiin olevan tärkeää, että Tsheljabinskin jälleenkäsittelylaitos pystyy toimimaan turvallisesti. Suomalaisen käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittelystä saatavia varoja pidettiin tässä suhteessa merkittävinä.

Toisaalta osa ympäristövaliokunnan kuulemista asiantuntijoista korosti jälleenkäsittelyyn liittyviä ongelmia. Käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittelyssä syntyy korkea-aktiivisen jätteen lisäksi myös matala-aktiivisempaa jälleenkäsittelyjätettä sekä haitallisia ilmastopäästöjä. Sekä jälleenkäsittelyjätteen että päästöjen määrät voivat olla huomattavia. Jälleenkäsittely lisää myös vaarallisia kuljetuksia. Jos jälleenkäsittelyjätteet sijoitetaan lopullisesti siihen maahan, jossa käytetty ydinpolttoaine on syntynyt, kuljetusten määrä lisääntyy entisestään.

Ympäristövaliokunta katsoo, että sillä ei ole tällä hetkellä riittäviä tietoja arvioida, onko käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittelyminen ihmisten ja ympäristön turvallisuuden kannalta parempi vaihtoehto kuin käytetyn ydinpolttoaineen suora loppusijoittaminen. Luotettavaa tietoa esimerkiksi Tsheljabinskin laitoksen toiminnasta ei ole saatavissa, kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan. Tästä syystä valiokunta ei ole nyt valmis hyväksymään talousvaliokunnan esittämää muutosta 6 a §:ään. Kun ratkaisu Suomen ydinjätteen loppusijoittamisesta aikanaan tehdään, tulee sen yhteydessä kyetä arvioimaan, onko käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittaminen turvallisempaa käsiteltynä vai käsittelemättä. Vasta siinä yhteydessä on edellytykset arvioida talousvaliokunnan 6 a §:ää koskevaa muutosehdotusta.

Lakiehdotuksen 6 b §:ään talousvaliokunta esittää otettavaksi poikkeuksen, joka mahdollistaisi poikkeuksellisissa oloissa ulkomaisen ydinjätteen käsittelyn ja varastoinnin Suomessa. Edellä mainituista syistä ympäristövaliokunta ei kannata myöskään tätä muutosehdotusta.

Ympäristövaliokunta kuitenkin edellyttää, että hallitus selvittää, onko käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely koko ketjun huomioon ottaen ihmisten ja ympäristön turvallisuuden kannalta parempi ydinjätehuoltovaihtoehto kuin käytetyn ydinpolttoaineen suora loppusi joittaminen.

Ympäristövaliokunta edellyttää lisäksi, että hallitus osallistuu määrätietoisesti kansainväliseen yhteistyöhön, jolla pyritään ratkaisemaan entisen Neuvostoliiton alueen sotilaallisen ja muun ydinvoimantuotannon aiheuttamia mittavia ongelmia.

Voimaantulo. Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan 6 a §:n mukainen ydinjätteen vientikielto tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana vuonna 1996. Loviisan ydinjätteen vientiin Venäjälle ja siihen liittyviin kuljetuksiin on säteilyturvakeskus myöntänyt ydinenergilain nojalla luvan, joka on voimassa

vuoden 1999 loppuun. Ydinjätteen palauttamisesta Venäjälle on Imatran Voima Oy solminut sopimukset venäläisen osapuolen kanssa. Palautussopimusten ehdot ovat voimassa viisi vuotta kerrallaan. Nykyinen viisivuotiskausi päättyy vuonna 1996, jonka jälkeen laki on tarkoitettu tulemaan voimaan.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että säteilyturvakeskuksen myöntämä vientilupa tulee olemaan lain voimaantulon jälkeen lainvastainen. Ympäristövaliokunta toteaa, että hallintolupaa ei ole suojattu lainsäätäjää vastaan, joten luvanvarainen toiminta voidaan kieltää lailla. Hallituksen esityksen asiaa koskeviin perusteluihin viitaten valiokunta ei ehdota muutoksia myöskään voimaantulosäännöksen.

Lakialoite

Valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylättäväksi, koska se käsittelee samaa asiaa kuin hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 6 b §, jonka valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi.

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

ydinenergilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergilain (990/87) 3 §:n 3, 6 ja 7 kohta, 17 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 21 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta ja 1 momentin loppulause, 32 §:n 1 momentin 2 kohta ja 75 §:n 2 momentti, sekä

lisätään 3 §:ään uusi 8 kohta, lakiin uusi 6 a ja 6 b §, 21 §:n 1 momenttiin uusi 7 (poist.) kohta, lakiin uusi 21 a §, 54 §:ään uusi 2 momentti, 55 §:n 2 momenttiin uusi 6 a kohta, 63 §:ään uusi 3 momentti sekä lain 10 lukuun uusi 68 a § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) ydinjätteellä:

a) ydinenergian käytön yhteydessä tai seurauksena syntyneitä, käytetyn ydinpolttoaineen muodossa tai muussa muodossa olevia radioaktiivisia jätteitä; sekä

b) sellaisia ydinenergian käytön yhteydessä tai seurauksena radioaktiivisiksi muuttuneita aineita, esineitä ja rakenteita, jotka on poistettu käytöstä ja joiden radioaktiivisuudesta aiheutuvan vaaran vuoksi tarvitaan erityisiä toimenpiteitä.

(6—8 kohta kuten hallituksen esityksessä)

6 a, 6 b ja 17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 §

Muu ydinenergian käyttö

Lupa 2 §:n 1 momentin 2—5 kohdassa tarkoitettuun toimintaan voidaan myöntää, jos, milloin toiminta sitä edellyttää:

— — — — —
(5 ja 6 kohta kuten hallituksen esityksessä)

7) niiden vieraiden valtioiden suostumukset, joita jäsenvaltioiden välillä sekä yhteisön ja yhteisöstä pois tapahtuvien radioaktiivisten jätteiden kuljetusten ohjaamisesta ja valvonnasta annetussa neuvoston direktiivissä (92/3/Euratom) edellytetään, on saatu ja direktiivin määräyksiä voidaan muutenkin noudattaa; ja

(8 kohta *poist.*)

ydinenergian käyttö muutoinkin täyttää 5—7 §:ssä säädetty periaatteet eikä ole ristiriidassa Euratom-sopimuksen velvoitteiden kanssa.

— — — — —

Edelleen ympäristövaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Seppänen, varapuheenjohtaja Vanhanen, jäsenet Biaudet,

21 a §

Yhteismarkkinoiden toteuttaminen

Milloin 21 §:ssä tarkoitettua lupaa haetaan Euratom-sopimuksen liitteessä IV tarkoitettujen aineiden tai laitteiden vientiin tai tuontiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä, on lupa myönnettävä, jos, milloin toiminta sitä edellyttää, 21 §:n 1—6 (*poist.*) kohdassa säädetty edellytykset täytetään ja hakemuksessa tarkoitettu ydinenergian käyttö muutoinkin täyttää 4, 6 ja 7 §:ssä säädetty periaatteet.

32, 54, 55, 63, 68 a ja 75 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

— — — — —

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

että lakialoitteeseen n:o 8/1993 vp sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Vastalause

Käsitellessään hallituksen esitystä ydinenergiain muuttamiseksi ympäristövaliokunnalla oli uuden 6 a §:n säätämiseksi kaksi vaihtoehtoa.

Valiokunnan enemmistö hyväksyi hallituksen esityksen linjan, jonka mukaan käytetty ydinpolttoaine haudataan sellaisenaan Suomen kallioperään. Suomelle ei jää mahdollisuutta sen ydinjätteen jälleenkäsittelyyn, joka maahan haudataan, ja näin ollen polttoainesauvat on loppusijoitettava sellaisinaan.

Tämän vaihtoehdon mukaan välttyään sellaisilta ydinjätteen siirroilta, joihin liittyy kuljetusriskejä, sekä muualla tapahtuvan jälleenkäsittelyn

aiheuttamilta mahdollisilta kielteisiltä vaikutuksilta näiden ydinlaitosten ympäristöön. Tämän vaihtoehdon mukaan Suomeen haudataan mitä ilmeisimmin vaarallisempaa jätettä kuin olisi jälleenkäsittelyssä syntyvä lasitettu jäte.

Myös toinen vaihtoehto, jota eduskunnan talousvaliokunta esittää, olisi kieltänyt ydinjätteen loppusijoittamisen ulkomaille. Sen vaihtoehdon mukaan olisi voitu toimia joko niin kuin hallitus esitti eli polttoainesauvat olisi voitu loppusijoittaa Suomeen sellaisinaan, ja sen ohella olisi ollut toinen vaihtoehto: se että ydinjätettä voitaisiin jälleenkäsitellä ulkomaille Suomeen tapahtuvaa

hautaamista varten. Koska Suomessa tuotetaan pieniä määriä käytettyä ydinpolttoainetta ja muuta ydinjätettä, Suomeen ei kannata perustaa ydinlaitoksia itsenäistä jälleenkäsittelyä varten, ja sellainen toiminta on aina tehtävä yhteistyössä isompien maiden kanssa.

Hyväksymällä hallituksen esityksen ympäristövaliokunta otti kannan, jonka mukaan jäljelle jää vain yksi vaihtoehto.

Jos talousvaliokunnan kanta olisi hyväksytty, sitä olisi pitänyt täydentää perustelulausumalla, joka estää jälleenkäsittelyn yksinomaan taloudellisilla perusteilla niin, että ympäristö- ja terveysriskejä ei oteta huomioon. Perustelulausuman olisi pitänyt kuulua seuraavalla tavalla:

"Valiokunta edellyttää, että jos käytettävää ydinpolttoainetta viedään lain 6 a §:n mukaan ulkomaille jälleenkäsitteltäväksi Suomessa tapahtuvaa loppusijoittamista varten, jälleenkäsittelyn täytyy tapahtua ilman että se aiheuttaa asianomaisen ydinlaitoksen ympäristössä haittoja ihmisten terveydelle tai luonnolle, ja hallituksen on toimitettava eduskunnalle ennakolta selvitys tällaisen toiminnan terveys- ja ympäristövaikutuksista."

Käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely ei ole tieteellis-teknisen kehityksen nykyvaiheessa lainkaan ongelmaton prosessi, ja varsinkin Tsheljabinskin Majak-laitoksella siihen liittyy ongelmia, joiden perusteella ilmaan, maaperään ja vesistöihin on todettu päässeen radioaktiivisia aineita.

Kansalaisjärjestö Greenpeacen asiantuntijan mukaan järjestön kielteinen kanta ydinjätteen kuljettamiseen Suomesta Venäjälle ei kuitenkaan perustu tämän nimenomaisen laitoksen toimintaan, vaan kaikkea jälleenkäsittelyä pidetään niin ongelmallisena prosessina, että sellainen toiminta halutaan kieltää kaikissa maissa. Järjestön käsityksen mukaan Suomen pidäytyminen jälleenkäsittelystä edesauttaisi Tsheljabinskin ydinlaitosten sulkemista.

Jos niin tapahtuisi, sillä olisi suomalaisten viranomaisasiantuntijoiden mukaan kielteinen vaikutus koko Venäjän ydinjätehuoltoon, sillä niin tuhoutuisi valmis työyhteisö ja saattaisivat vaarantua tiedemiesten työskentelyolosuhteet tavalla, joka heikentäisi alan tutkimustoiminnan edellytyksiä koko Venäjällä. Sillä taas olisi kielteinen vaikutus Venäjän ja myös sen naapurimai- den ydinturvallisuuteen.

Näin ollen Venäjän massiivisen ydinjäteongelman ratkaisemiseksi parempi vaihtoehto saattaa olla tiedeyhteisöjen toiminnan ja kansainvälisen talousavun turvaaminen kuin venäläisten jättäminen yksin ongelmineen.

Jos talousvaliokunnan kanta hyväksytään ja ydinjätteen jälleenkäsittely Suomen rajojen ulkopuolella olisi mahdollista, Suomeen loppusijoitettaisiin vaarattomampaa ydinjätettä kuin jos polttoainesauvat haudataan kallioperään sellaisenaan. Hinta siitä, että tuleville sukupolville jäisi Suomessa vaarattomampia aineita, olisi kuitenkin ydinjätekuljetusten lisääntyminen ja jälleenkäsittelyprosessiin liittyvät ongelmat.

Ihmiskunnan itselleen jo aiheuttamasta ydinjäteongelmasta ei kuitenkaan selvitä vaihtoehtojen vähentämisellä vaan kansainvälisellä yhteistyöllä, ja ydinenergialakia jouduttaneen tulevaisuudessa muuttamaan talousvaliokunnan esittämällä tavalla.

Siihen liittyen talousvaliokunnan esittämä uusi 6 a § tarvitsee kuitenkin edellä esitetyn perustelulausuman, joka yhdessä pykälämuutoksen kanssa muodostaa kokonaisuuden. Jos talousvaliokunnan kantaa ei täydennetä mainitulla lausumalla, uutta 6 a §:ää ei ole perusteltua hyväksyä sellaisenaan; ympäristö- ja terveysriskin siirtäminen Suomesta ulkomaille ei ole moraalisesti hyväksyttävissä.

Kansainvälisestä jälleenkäsittely-yhteistyöstä Suomea ei kuitenkaan saisi eristää, sillä meillä on ongelma käsissämme. Siksi ympäristövaliokunnan olisi pitänyt hyväksyä lainmuutos edellä esitetyllä tavalla.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 1994

Esko Seppänen

Tarja Kautto

Jukka Roos

EDUSKUNNAN
TALOUSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
8 päivänä joulukuuta 1994
Lausunto n:o 15

Ympäristövaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 23 päivänä marraskuuta 1994 hallituksen esityksen n:o 295 ydinenergialain muuttamisesta ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa ympäristövaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Yrjö Sahrakorpi kauppa- ja teollisuusministeriöstä, pääjohtaja Antti Vuorinen Säteilyturvakeskuksesta sekä johtaja Juhani Santaholma ja apulaisjohtaja Heikki Raumolin Imatran Voima Oy:stä.

Euroopan unionin jäsenyydestä johtuvat ehdotukset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan ydinenergialain säännösten muuttamista vastaamaan Euroopan yhteisön ja erityisesti Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusten sekä niistä johdettujen oikeussääntöjen määräyksiä. Aineelliset kysymykset ovat olleet eduskunnan käsiteltävänä Suomen EU-jäsenyyttä koskevan hallituksen esityksen n:o 135 yhteydessä. Talousvaliokunnalla ei ole tältä osin huomautettavaa hallituksen esityksen johdosta.

Ydinjätteiden ydinjätehuoltoa koskevat ehdotukset

Euroopan unionin jäsenyydestä aiheutuvien tarkistusten lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 6 a §, jonka mukaan Suomessa syntyneen ydinjätteen ydinjätehuolto olisi aina hoidettava Suomessa. Vastavasti ehdotetaan, että uudessa 6 b §:ssä kielletäisiin ulkomailla tuotetun ydinjätteen ydinjätehuolto Suomessa.

Ydinenergialain varsinaisena tarkoituksena on pidettävä ydinturvallisuuden tason turvaaminen. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan seloteta niitä turvallisuusnäkökohtia, jotka puoltavat ehdotettujen uusien säännösten hyväksymistä.

Valiokunta yhtyy säännösehdotusten perusteena olevaan periaatteeseen, jonka mukaan ydinjätteiden loppusijoittamisen on tapahduttava siinä valtiossa, jossa ne ovat syntyneet. Periaatteen laajentaminen siten, että kielletäisiin kokonaan myös ydinjätteiden käsittely ja tilapäinen varastointi muualla kuin niiden syntyvaltiossa, ei sen sijaan ole käytännöllistä. Ehdotetut säännökset rajoittaisivat Suomen mahdollisuuksia parantaa turvallisuustasoansa kansainvälisen yhteistyön kautta. Ne eivät toisi reaalista parannusta nykytilanteeseen.

Suomen ydinturvallisuus edellyttää kansainvälistä yhteistoimintaa. Tulee päästä tilanteeseen, jossa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman lyhytikäistä ydinjätettä. Naapurimaiden ja maailmanlaajuinen turvataso on niin ikään osa kansallista ydinturvallisuutta.

Ei ole syytä estää Suomessa syntyvien ydinjätteiden käsittelyä ulkomailla, kunhan loppusijoitus tapahtuu Suomessa.

Valiokunta huomauttaa, että Loviisan ydinvoimalan ydinjätteiden jälleenkäsittelyä koskeva sopimus on voimassa vuoteen 1996. Tulisi varoa aiheuttamasta tilannetta, jossa valtionyhtiötä ajetaan sopimusrikkomukseen. Samalla tulee ottaa huomioon Loviisan laitoksen ydinjätteitä koskevan ratkaisun välillisiä vaikutuksia. Sopimuspuolena olevan Majak-yhtymän taloudellisella asemalla on merkitystä Suomen ydinturvallisuuden kokonaisuudelle.

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 6 a §:n 1 momentti hyväksyttäisiin seuraavansisältöisenä:

Ydinjätteet, jotka ovat syntyneet Suomessa tapahtuneen ydinenergian käytön yhteydessä tai seurauksena, on *(poist.)* sijoitettava pysyväksi tarkoitettulla tavalla Suomeen.

Valiokunta pitää oikeana lakiehdotuksen 6 b §:ään sisältyvää periaatetta, jonka mukaan ulkomailla syntynyttä ydinjätettä ei tule tuoda käsiteltäväksi tai varastoitavaksi Suomeen. Lakiin tulisi kuitenkin jättää mahdollisuus toimin-

taan poikkeuksellisissa oloissa. Ennalta ei voida sulkea pois esimerkiksi tilannetta, jossa lähi-alueella talteen otetun matala-aktiivisen ydinjätteen käsittely tai väliaikainen varastointi Suomessa olisi Suomen turvallisuuden kannalta vähiten haitallinen vaihtoehto. Poikkeuksen tekemisen ydinjätteiden tuontikiellosta tulisi olla riippuvainen poliittisen tason päätöksestä, jonka edellytyksenä olisi selkeästi välitön kansallinen

turvallisuusetu. Tässäkin tapauksessa olisi varmistettava ydinjätteen loppusijoitus maamme rajojen ulkopuolella. Poikkeussäännös olisi sisällytettävissä 6 b §:ään lisättävään 3 momenttiin.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta esittää kunnioittavasti,

että ympäristövaliokunta mietinnössään ottaisi huomioon tässä lausutun.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Louekoski, varapuheenjohtaja Björkenheim sekä jäsenet

Dromberg, Jansson, Jääskeläinen, Kekkonen, Korhonen, Koski, Laivoranta, J. Leppänen, Linnainmaa, Luhtanen, A. Ojala ja Paloheimo.
